

Så här produceras ekologiskt griskött

EKOLOGISKT GRISKÖTT kommer från grisar som fötts upp ekologiskt. Djuren ska ha det bra och kunna bete sig naturligt. De ska också huvudsakligen få äta sådant foder som de är skapade för att kunna smälta.

Att producera griskött ekologiskt är bra för grisarna. Men även bonden kan ibland dra nytta av grisarnas arbetsglädje. Med sina trynen kan grisarna nämligen bearbeta marken och på så sätt bekämpa ogräs på åkern och bereda ny mark för plantering i skogen. Ekologisk grishållning enligt KRAV:s regler kräver dock betydligt mer mark, byggnadsyta och arbete än annan grishållning.

En ekologisk grisuppfödare kan välja mellan två olika modeller, uppfödning enligt EU:s regelverk eller enligt KRAV:s regler som ställer högre krav. Det som framför allt skiljer KRAV-grisen från EU-ekologiska grisar är att KRAV-grisen får beta gräs, böka i jord och gyttej bada, medan EU-grisen får böka med strö i rastgården.

Grisens naturliga beteende

Grisen är ett intelligent, aktivt och nyfiket djur som vill leva i flock och upprätta revir och rangordning. Precis som de flesta djur har grisar en stark drift att sysselsätta sig med att söka efter föda. Grisens huvudsysselsättning är att beta spätt och näringsrikt gräs och örter, samt att böka i jorden där den hittar näringsrik föda som mask och rötter. Eftersom grisar inte har några svettkörtlar behöver de en gyttejöl för att svalka sig i när det blir varmt ute. När de täcker sig med lera skyddar de sig mot både sol och insektsbett.

När det är dags för suggan att föda sina ungar behöver hon ha tillgång till bomaterial,

oftast halm, för att bygga ett mjukt och varmt bo åt de nya smågrisarna, som har väldigt lite underhudsfett att skydda sig mot kylan med. Suggan fungerar som smågrisarnas värme-källa.

Den ekologiska grisens foder

Grisen är allätare precis som människan och vill ha en omväxlande diet med fibrer och vitaminer. Grisens tycker också om att beta gröna växter som är en viktig del av grisens näringsbehov. KRAV-grisar ska därför ha tillgång till bete på sommaren. En ekologisk gård som odlar mycket grovfoder (klöver och gräs) kan ge grisens både ett varierat foder och sysselsättning. På vintern får den grovfodret torkat som hö eller konserverat som ensilage.

På en KRAV-gård försöker man försörja djuren med så lite inköpt foder som möjligt, och man odlar alltid själv de kvävefixerande baljväxterna som är proteinrika. Minst hälften av fodret ska komma från den egna gården. Allt foder ska vara ekologiskt odlat. Med all motion och den blandade dieten växer en ekologisk gris lite långsammare än grisar som inte föds upp ekologiskt och som drivs hårdare med hjälp av mer koncentrerat foder.

Utegrisar naturligt-vis

För att kunna bete sig naturligt får ekologiska grisar som föds upp enligt KRAV:s regler gå ute året om. På sommaren kan de vistas ute på betesmark större delen av dygnet och under vinterhalvåret kan de vara utomhus i rastgård den tid de själva vill beroende på vädret och andra förhållanden. De har hus med

djupströbäddar att gå in i, oftast någon form av hydda eller fällbart tak för värmens skull. På betet har de hyddor med rikligt med halm där de kan bädda ner sig och hålla värmen, då tål de kyla bra. Hyddor och tak är också viktiga för att skydda mot starkt solsken.

Eftersom KRAV-grisar ska ha tillgång till bete behövs stora ytor för att jorden inte ska bli alltför uppbökad. Den mest idealiska betesdriften är när grisarna flyttar till ny betesmark varje år, så kallat växtföljdsbete. Att erbjuda grisarna utevistelse innebär körning av foder, strö och vatten samt stängselbyggande, vilket är mer arbetskrävande för bonden än när grisarna hålls inomhus.

Grisar som hålls enligt EU:s regler för ekologisk produktion ska också kunna vara ute, men det räcker att de erbjuds frisk luft i en rastgård på betongplatta att vistas på året om. De ska också ha tillgång till halm att böka i.

Inomhus har grisarna, både suggor och slaktsvin, gott om utrymme. Ett ekologiskt slaktsvin har nära tre gånger mer inomhusyta som slaktsvinet som inte föds upp ekologiskt. De har både en plats att ligga på som är torr och dragfri med mycket halm och en separat gödslingsplats. Vare sig suggan bor i hydda eller inomhus i ett stall har hon möjlighet att bygga bo och föda sina ungar i avskildhet. När smågrisarna är ett par veckor gamla får suggorna gå tillsammans i grupp med sina kullar.

Förebyggande hälsovård

En god hälsa hos djuren på en gård börjar alltid med en noggrann skötsel så att djuren håller sig friska och bygger upp ett bra immunförsvar. Ett sätt att få friska grisar är att undvika stressande transporter och blandning med grisar från andra gårdar. Ekologiska suggor och slaktsvin föds därför ofta upp på samma gård. Ibland flyttas smågrisarna till en annan gård för vidareuppfödning. Då är man noga med att de bara ska komma från en

eller ett par smågrisuppfödare för att minska risken för att smitta sprids mellan olika grupper av djur.

Att kunna röra sig fritt utomhus i friska luften och få ett varierat foder med ensilage eller hö ökar grisarnas hälsa. Hos ekologiska grisar är mag- och tarmsjukdomar med diarréer som följd mindre vanliga än i annan uppfödning och det är ovanligt med lungsjukdomar. Beteendestörningar på grund av stress och brist på sysselsättning förekommer nästan inte alls bland grisar som kan röra sig fritt och vistas utomhus.

Däremot kan utegrisar lättare få sjukdomar relaterade till deras utevistelse. En sådan är rödsjuka och framkallas av en bakterie som normalt finns i jorden och som kan ge ledbesvär. Vaccination mot denna sjukdom ger ett ganska gott skydd. Parasiter är en annan plåga som finns i utemiljön men som man kan minska genom att växla beten och hålla rastgårdar och halmbäddar torra och så rena som det går.

Om djuren blir sjuka eller skadar sig ska de naturligtvis, som alla djur, behandlas så snart som möjligt. Antibiotika och avmaskningsmedel används restriktivt för att just bota sjuka djur. Det får inte användas förebyggande eller rutinmässigt. Vacciner kan däremot användas i förebyggande syfte.

Slakt under värdiga former

Djur som fötts upp enligt KRAV:s regler ska också sluta sina dagar på ett lugnt och värdigt sätt utan stress och med så lite fysiska påfrestningar som möjligt vid transport och slakt. Djuren är betydligt lugnare när de hålls ihop i sin vanliga grupp och KRAV-djur blandas inte med djur från andra grupper under transporten eller i slakteriets stall. Elpådrivare får inte användas. Slakterierna kontrolleras också regelbundet att de håller sig till KRAV-reglerna för slakt. Djuren slaktas normalt samma dag de kommer in och slakten ska ske lugnt och noggrant.

KRAV-gris och EU-ekologisk gris – vad är skillnaden?

I Sverige finns två regelverk för ekologisk produktion. Vad som får kallas ekologiskt är lagstadgat genom en EU-förordning. EU:s regler är minimiregler som gäller i hela EU. I Sverige har vi sedan länge KRAV:s regler för ekologisk produktion. Dessa regler får inte ställa lägre krav på produktionen, men däremot är de skarpare i vissa delar.

Just i grisuppfödningen skiljer sig KRAV och EU-regler en del. Det som gäller för KRAV-grisar utöver EU:s minimiregler är:

- ♥ De kan själva söka föda genom att beta och böka under sommaren
- ♥ De kan svalka sig i gyttebad
- ♥ Suggorna ska kunna bygga bo
- ♥ De får KRAV-godkänt foder. KRAV:s regler för foderproduktionen på gården är strängare än EU:s regler. Det gäller t.ex. för hur läckage av växtnäring till sjöar och vattendrag ska minimeras.
- ♥ Reglerna för slakten är strängare än svensk lag

